

۱۴. تحلیلی واکزاری داریابی های مالی

در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹

کد موضوعی: ۲۲۰

شماره مسلسل: ۱۰۱۰۶

بهمن ماه ۱۳۸۸

دفتر: مطالعات اقتصادی

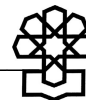

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	مقدمه
۴	۱. بررسی ارقام مصوب و انگذاری دارایی‌های مالی طی سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۸۴
۵	۲. بررسی عملکرد و انگذاری دارایی‌های مالی طی سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۸۴
۸	۳. و انگذاری دارایی‌های مالی در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ و ارائه پیشنهادهای اصلاحی
۹	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۰	منابع و مأخذ

لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور

۱۴. تحلیل واگذاری دارایی‌های مالی در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹

چکیده

گزارش حاضر، بخش «واگذاری دارایی‌های مالی» در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ را مورد بررسی قرار می‌دهد. با توجه به این واقعیت که حدود ۲۰ درصد از درآمدهای عمومی دولت از محل واگذاری دارایی‌های مالی تأمین می‌شود، لذا مقتضی است که عملکرد انتظاری دولت در هر کدام از اجزای بخش «واگذاری دارایی‌های مالی» لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ مورد بررسی و محاسبه قرار گیرد. این گزارش ضمن بررسی رقم مصوب و عملکرد بودجه دولت طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ اقدام به ارائه میانگین وزنی نسبت عملکرد اجزای واگذاری دارایی‌های مالی به مصوب سال‌های مورد بررسی کرده است. براساس محاسبات انجام شده، عملکرد دولت در اکثر اجزای مورد بررسی به‌طور متوسط تفاوت قابل توجهی با ارقام مصوب قوانین بودجه طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ دارد. با فرض تحقق شرایط حاکم بر سال‌های گذشته (۱۳۸۴-۱۳۸۸) در سال ۱۳۸۹، پیش‌بینی‌های لازم درخصوص عملکرد آتی دولت در ارتباط با هریک از اجزای واگذاری دارایی مالی در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ ارائه شده است. پیش‌بینی‌های مذکور منتج به ارائه پیشنهاد‌های اصلاحی درخصوص هریک از اجزای واگذاری دارایی‌های مالی در بودجه سال ۱۳۸۹ شده است.

مقدمه

واگذاری دارایی‌های مالی یکی از منابع بودجه عمومی دولت محسوب می‌شود که در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹، حدود ۲۱ درصد از کل بودجه عمومی را پوشش می‌دهد. اجزای اصلی این نوع دارایی‌ها عبارتند از:

۱. منابع حاصل از فروش اوراق مشارکت،
۲. منابع حاصل از استفاده از تسهیلات خارجی،
۳. منابع حاصل از استفاده از صندوق توسعه ملی (حساب ذخیره ارزی سابق)،
۴. منابع حاصل از دریافت اصل وام‌های داخلی و خارجی،
۵. منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی،

۶. منابع حاصل از برگشتی پرداخت‌های سال‌های قبل،

۷. منابع حاصل از واگذاری معادن و طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (این جزء از سال ۱۳۸۷ وارد شده است).

منابع فوق عمدتاً خاصیت تأمین مالی کسری تراز عملیاتی و خالص دارایی‌های سرمایه‌ای داشته و برای مواردی نظیر بازپرداخت اصل وام‌های خارجی و تعهدات، بازپرداخت اصل اوراق مشارکت، بازپرداخت اصل تسهیلات بانکی و غیره مصرف می‌شوند.

در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ (۱۳) بند وجود دارد که بندهای مربوط به واگذاری دارایی‌های مالی عبارتند از:

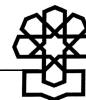
۱. **جزء الف بند «۳»:** براساس این جزء، سهمیه‌های باقیمانده تسهیلات مصوب بیع متقابل و تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) موضوع قانون استفاده از منابع مالی خارجی مصوب ۱۳۸۴/۷/۶ و تعهدات حساب ذخیره ارزی مندرج در قوانین بودجه سال‌های گذشته در سال ۱۳۸۹ به قوت خود باقی است. البته این حکم هر چند از نظر ماهیتی واگذاری دارایی مالی است، اما آثار مالی آن در بودجه عمومی دولت و بودجه شرکت نفت منعکس نمی‌شود بنابراین در سقف ماده واحده نیز لحاظ نمی‌شود. تسهیلات بیع متقابل طی یک فرآیند پیچیده در سال‌های مالی بعد در ترازنامه شرکت ملی نفت و از آن طریق در حساب تراز پرداخت‌ها درج می‌شود و جزء بدهی‌های عمومی دولت نیست.

۲. براساس جزء ب بند «۳» به دولت اجازه داده شده است، برای تأمین مالی پروژه‌های زیربنایی توسعه‌ای انتفاعی (از جمله طرح‌های آب، خاک و کشاورزی) اولویت‌دار به انتشار اوراق مشارکت ارزی به ارزش ۱/۵ میلیارد یورو در بازارهای بین‌المللی اقدام کند.

همچنین در جزء ج همان بند نیز به وزارت نفت اجازه داده شده است تا از طریق شرکت‌های تابعه و در راستای تأمین منابع ارزی مورد نیاز طرح‌های سرمایه‌گذاری، با تأیید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نسبت به انتشار به‌ترتیب ۵ میلیارد یورو (وزارت نفت) و ۳ میلیارد یورو هر یک از سه شرکت دیگر اوراق مشارکت ارزی اقدام کند.

براساس جزء د بند «۳» نیز شرکت‌های بخش صنعت و معدن مجاز شده‌اند براساس شرایط بانک مرکزی تا سقف مبلغ ۲ میلیارد یورو اوراق مشارکت ارزی منتشر کنند. در مجموع اجازه انتشار حدود ۱۱/۵ میلیارد یورو اوراق مشارکت ارزی در لایحه صادر شده است. این احکام از نظر ماهیتی واگذاری دارایی مالی است ولی چون در بودجه شرکت‌های دولتی فوق‌الذکر آثار مالی آن لحاظ می‌شود، لذا در بخش واگذاری دارایی‌های مالی بودجه عمومی دولت دیده نشده است. از این نظر حکمی درباره واگذاری دارایی‌های مالی بودجه عمومی نیست.

۳. براساس جزء هـ بند «۳»، به شهرداری‌های مراکز استان و کلان‌شهرها اجازه داده شده تا با

موافقت وزارت کشور تا سقف ۲۰ هزار میلیارد ریال اوراق مشارکت داخلی برای اجرای طرح‌های عمرانی و نوسازی بافت‌های فرسوده شهری، با هماهنگی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و با تضمین خود منتشر کنند. این حکم از نظر ماهیتی نیز واگذاری دارایی مالی است، اما چون مربوط شهرداری‌هاست آثار مالی آن در بودجه عمومی لحاظ نمی‌شود، لذا حکمی درباره واگذاری دارایی مالی دولت عمومی نیست.

۴. براساس بند «۱۳»، صندوق توسعه ملی جایگزین حساب ذخیره ارزی می‌شود که براساس جزء هـ موارد استفاده از منابع این صندوق در حوزه بازارهای مالی به‌صورت زیر است:

- ۴-۱. اعطای تسهیلات به بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی با هدف تولید و ...
- ۴-۲. مشارکت‌های مالی توسعه‌ای با بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی و ...
- ۴-۳. سرمایه‌گذاری مالی در بازارهای پولی و مالی داخلی و خارجی.
- ۴-۴. سپرده‌گذاری در بانک‌های توسعه‌ای و تخصصی به‌منظور ارتقای قدرت تسهیلات‌دهی آنها.
- ۴-۵. اعطای تسهیلات به سرمایه‌گذاران خارجی به‌منظور جلب و حمایت از سرمایه‌گذاری در ایران.
- ۴-۶. اعطای تسهیلات به خریداران داخلی و خارجی کالاهای تولید شده در کشور به‌منظور توسعه صادرات غیرنفتی کشور.

۴-۷. مشارکت و اعطای تسهیلات به‌منظور ایجاد شرکت‌ها و بانک‌های مشترک ایرانی و داخلی.

۵. براساس جداول کلان لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ پیش‌بینی شده است که واگذاری دارایی‌های

مالی از طریق منابع ذیل تأمین شود:

الف) ۳,۳۹۱/۲ میلیارد ریال منابع از محل تسهیلات خارجی؛

ب) ۱,۸۹۱/۷ میلیارد ریال منابع از محل دریافت اصل وام‌ها؛

ج) ۷۵,۰۰۰ میلیارد ریال منابع از محل واگذاری شرکت‌های دولتی؛

د) ۱۴,۰۰۵ میلیارد ریال منابع از محل برگشت سال‌های قبل؛

ه) ۱۳۴,۶۶۶/۶ میلیارد ریال منابع از محل صندوق توسعه ملی؛

و) ۱۷,۵۰۰ میلیارد ریال منابع از محل واگذاری معادن.

مجموع تأمین منابع از طریق واگذاری دارایی‌های مالی در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ حدود ۲۴۶,۴۵۴/۵ میلیارد ریال است که نسبت به لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ (حدود ۲۰۶,۰۲۳/۹ میلیارد ریال) تقریباً ۲۰ درصد و نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۸ (۲۶۷,۵۲۳/۹ میلیارد ریال) حدود ۸ درصد کاهش داشته است. در بخش بعدی با مقایسه ارقام مصوب و عملکرد واگذاری دارایی‌های مالی به‌صورت تفصیلی و همچنین محاسبه میانگین وزنی سهم عملکرد هر یک از اجزای مربوط به آن، پیشنهاد‌های لازم درخصوص این بخش از لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ ارائه می‌شود.

۱. بررسی ارقام مصوب و گذاری دارایی‌های مالی طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸

بررسی آمار جدول ۱ نشان می‌دهد که رقم مصوب کل واگذاری دارایی‌های مالی از ۱۱۵,۶۰۳/۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۴ به ۲۶۷,۵۲۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۸ رسیده و طی سال‌های مذکور به‌طور متوسط سالیانه حدود ۳۴ درصد رشد کرده است.

در بین اجزای واگذاری دارایی‌های مالی رقم مصوب استفاده از تسهیلات خارجی از ۳,۱۲۶/۷ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۴ به ۳,۶۹۳/۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۸ رسیده و طی این دوره به‌طور متوسط سالیانه ۴/۳ درصد رشد کرده است.

جزء دیگر واگذاری دارایی‌های مالی، دریافت اصل وام‌های داخلی و خارجی است که رقم مصوب آن از ۲۲۵۱/۲ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۴ به ۱۷۱۳/۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۸ رسیده و طی دوره مذکور به‌طور متوسط سالیانه حدود ۷/۶ درصد کاهش یافته است.

عمده‌ترین جزء واگذاری دارایی‌های مالی، استفاده از موجودی حساب ذخیره ارزی یا صندوق توسعه ملی است که رقم مصوب آن از ۷۰۴۸۵/۶ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۴ به ۱۳۳۱۱۷ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۸ رسیده و طی دوره مذکور به‌طور متوسط سالیانه ۲۱/۳ درصد رشد کرده است.

ارقام مصوب و گذاری شرکت‌های دولتی نیز از ۳۰,۰۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۴ به ۱۱۷۰۰۰ میلیارد ریال^۱ در سال ۱۳۸۸ رسیده و طی این دوره به‌طور متوسط سالیانه ۴۰/۵ درصد رشد کرده است.

برگشتی از پرداخت‌های سال قبل نیز یکی دیگر از اجزای واگذاری دارایی‌های مالی است که رقم مصوب آن از ۲۶۴۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۴ به ۱۲۰۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۸ رسیده و طی این دوره به‌طور متوسط سالیانه حدود ۴۶ درصد رشد کرده است.

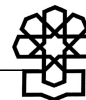
آخرین جزء قابل ملاحظه و گذاری دارایی‌های مالی، فروش اوراق مشارکت است که رقم مصوب آن از ۷۰۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۴ به حدود ۳۰۰۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۸ رسیده و طی سال‌های مذکور به‌طور متوسط سالیانه حدود ۴۰ درصد افزایش یافته است.

نکته مهم درباره انتشار اوراق قرضه ارزی مربوط به ۱/۵ میلیارد یورو^۲ است که رقم آن باید

۱. براساس ارقام قانون بودجه سال ۱۳۸۸، رقم واگذاری شرکت‌های دولتی مبلغ ۹۷,۰۰۰ میلیارد ریال است که بخشی از این رقم ۴۷ هزار میلیارد ریال به‌صورت جمعی - خرجی و به شکل واگذاری سهام به طلبکاران دولت است. الباقی (۲۲ هزار میلیارد ریال) از محل فروش سهام به خزانه دولت واریز می‌شود، ۱۲ هزار میلیارد ریال به تخفیف‌های سهام عدالت اختصاص می‌یابد، ۲/۵ هزار میلیارد ریال سهم سازمان‌های توسعه‌ای است.

۲. در جدول ۱، رقم ۲۱ هزار میلیارد ریال براساس هر ۱ یورو معادل ۱۴۰۰۰ ریال، ۱/۵ میلیارد یورو محاسبه شده است.

در سقف ماده واحده لحاظ و آثار مالی آن در بخش واگذاری دارایی‌های مالی دیده شود و در بخش مصارف مشخص شود که کدام طرح‌ها از منابع ناشی از آن استفاده خواهند کرد.

در مجموع بررسی ارقام مصوب قوانین بودجه سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ بیانگر این واقعیت است که رقم واگذاری دارایی‌های مالی دارای روندی مثبت و صعودی بوده و رشد سالیانه قابل توجهی حدود ۳۴ درصد داشته است. در بین اجزای واگذاری دارایی‌های مالی ارقام استفاده از تسهیلات خارجی رشد پایینی داشته است؛ به طوری که به طور متوسط سالیانه فقط حدود ۴/۳ درصد رشد کرده است.

برخی اجزای واگذاری دارایی‌های مالی نظیر دریافت اصل وام‌های داخلی و خارجی و همچنین فروش اوراق مشارکت روند کاهشی تجربه کرده‌اند، به طوری که این امر موجب تکیه بیشتر دولت به منابع حساب ذخیره ارزی، واگذاری شرکت‌های دولتی و برگشتی از پرداخت‌های سال قبل شده است.

استفاده از منابع حساب ذخیره ارزی نیز روندی صعودی داشته و به طور متوسط سالیانه ۲۱/۳ درصد رشد کرده است که مؤید نکات فوق است. تحلیل‌های فوق، در مورد استفاده از منابع واگذاری شرکت‌های دولتی و به ویژه برگشتی از پرداخت‌های سال قبل که سالیانه به طور متوسط ۴۶ درصد رشد کرده است، نیز صادق است.

۲. بررسی عملکرد واگذاری دارایی‌های مالی طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸

بررسی عملکرد قوانین بودجه سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ در خصوص واگذاری دارایی‌های مالی در جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین وزنی نسبت عملکرد به مصوب کل واگذاری‌های مالی طی سال‌های مذکور ۸۳ درصد بوده است. یعنی به طور متوسط سالیانه ۸۳ درصد از تکالیف دولت در خصوص ارقام مصوب کل واگذاری دارایی‌های مالی تحقق یافته است.

میانگین وزنی نسبت عملکرد دولت به مصوبات بودجه‌ای در خصوص استفاده از تسهیلات خارجی طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ حدود ۲۲/۴ درصد بوده و دولت صرفاً توانسته است به طور متوسط سالیانه ۲۲/۴ درصد از تکالیف بودجه‌ای سال‌های فوق را در خصوص استفاده از تسهیلات خارجی تحقق بخشد.

عملکرد دولت در خصوص دریافت اصل وام‌های داخلی و خارجی بیش از تکالیف بودجه‌ای بوده است، به طوری که میانگین وزنی نسبت عملکرد به مصوب دولت در خصوص این جزء از واگذاری دارایی‌های مالی، به طور متوسط سالیانه حدود ۱۱۵/۱ درصد بوده است. یعنی دولت سالیانه به طور متوسط به میزان ۱۵/۱ درصد بیش از تکالیف بودجه‌ای سال‌های مختلف، اصل وام‌های داخلی و خارجی را وصول کرده است.

بررسی استفاده از حساب ذخیره ارزی نیز نشان می‌دهد که میانگین وزنی نسبت عملکرد دولت به ارقام مصوب قوانین بودجه طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ بیش از ۱۰۰ درصد بوده است، حتی در سال ۱۳۸۶ این رقم به حدود ۱۰۹ درصد نیز رسیده است. این امر مؤید برداشت‌های اضافی دولت نسبت به مصوبات قوانین بودجه از حساب ذخیره ارزی است.

عملکرد دولت درخصوص واگذاری شرکت‌های دولتی چندان مناسب نبوده و میانگین وزنی نسبت عملکرد به مصوب این جزء از واگذاری دارایی‌های مالی به‌طور متوسط سالیانه حدود ۴۴ درصد بوده است. البته این نسبت در سال ۱۳۸۴، حدود ۶ درصد و در سال ۱۳۸۷، حدود ۲۳/۸ درصد بوده است.

شاید یکی از مواردی که دولت بیش از حد توان ظاهر شده است، برگشتی از محل پرداخت‌های سال قبل باشد. میانگین وزنی نسبت عملکرد این جزء از واگذاری دارایی‌های مالی به ارقام مصوب آن طی سال‌های ۱۳۸۴ - ۱۳۸۸ حدود ۲۵۴/۹ درصد بوده است، یعنی دولت همواره بیش از آن چیزی که پیش‌بینی کرده برگشتی داشته است. البته این جزء از واگذاری دارایی‌های مالی با توجه به شرایط متفاوت سال‌های چندان قابل تحلیل نیست.

فروش اوراق مشارکت نیز یکی دیگر از اجزای واگذاری دارایی‌های مالی است که میانگین وزنی نسبت عملکرد به مصوب آن طی سال‌های ۱۳۸۴ - ۱۳۸۸ به‌طور متوسط سالیانه ۷۸ درصد بوده است. این نسبت در سال ۱۳۸۸ معادل صفر بوده که می‌تواند بیانگر عدم موفقیت یا عدم برنامه‌ریزی دولت در فروش اوراق مشارکت باشد. نسبت مذکور در سال ۱۳۸۵ نیز معادل ۵۹/۴ درصد بوده که بیانگر موفقیت پایین دولت و در سال ۱۳۸۴ معادل ۹۷/۶ درصد بوده که بیانگر موفقیت بیشتر دولت در فروش اوراق مشارکت بوده است.

در مجموع می‌توان چنین عنوان کرد که دولت طی سال‌های ۱۳۸۴ - ۱۳۸۸ در پیش‌بینی ارقام مربوط به واگذاری دارایی‌های مالی دقت لازم را نداشته است به‌طوری که در برخی اجزا نظیر واگذاری شرکت‌های دولتی و به‌ویژه استفاده از تسهیلات خارجی و برگشتی از پرداخت‌های سال قبل انحراف زیادی از ارقام مصوب ملاحظه می‌شود.

(ارقام به میلیارد ریال)

جدول ۱. آمار واگذاری دارایی‌های مالی در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ و لایحه بودجه سال ۱۳۸۹

۱۳۸۹	*۱۳۸۸			۱۳۸۷			۱۳۸۶			۱۳۸۵			۱۳۸۴			میانگین وزنی نسبت عملکرد به مصوب ۱۳۸۸-۱۳۸۴ (درصد)	عنوان
	نسبت عملکرد به مصوب (درصد)	مصوب	پیش‌بینی عملکرد	نسبت عملکرد به مصوب (درصد)	مصوب	عملکرد	نسبت عملکرد به مصوب (درصد)	مصوب	عملکرد	نسبت عملکرد به مصوب (درصد)	مصوب	عملکرد	نسبت عملکرد به مصوب (درصد)	مصوب	عملکرد		
۲۴۶۴۵۴/۵	۷۹/۴	۲۶۷۵۲۴/۰	۲۱۲۵۱۴/۵	۸۱/۵	۲۶۷۷۷۱/۵	۲۱۸۲۶۰/۰	۸۴/۱	۱۸۶۲۱۸/۲	۱۵۶۶۱۴/۰	۹۴/۷	۱۷۰۰۰۸/۰	۱۶۱۰۶۱/۲	۷۲/۱	۱۱۵۶۰۳/۵	۸۲۳۲۰/۷	۸۳	واگذاری دارایی‌های مالی
۳۳۹۱/۲	۶/۸	۳۶۹۳/۵	۲۵۲/۱۳	۲۳/۷	۳۵۸۲/۶	۸۴۹/۶	۳۰/۹	۳۹۷۸/۲	۱۲۲۸/۸	۱۳/۴	۴۹۷۹/۳	۶۶۹/۲	۱۹/۹	۳۱۲۶/۷	۶۲۲/۱	۲۲/۴	۱. استفاده از تسهیلات خارجی
۱۸۹۱/۷	۲۴	۱۷۱۳/۵	۴۱۰/۴	۳۵/۳	۲۹۶۵/۵	۱۰۴۸/۳	۳۹/۴	۶۶۱۸/۷	۲۶۰۴/۶	۲۹۴/۹	۷۴۱/۹	۲۱۸۸/۵	۶۸/۹۳	۲۳۵۱/۲	۱۶۲۰/۸	۱۱۵/۱	۲. دریافت اصل وام‌های داخلی و خارجی
۱۳۴۶۶۶/۶	۱۱۲/۷	۱۳۳۱۱۷	۱۴۹۹۷۱/۱	۹۰/۲	۲۰۴۲۳۳/۵	۱۸۴۲۲۳/۵	۱۰۸/۹	۱۰۶۹۹۴/۳	۱۱۶۴۹۴/۳	۹۹/۶	۱۴۳۱۸۶/۸	۱۴۲۵۷۳/۰	۹۸/۴	۷۰۴۸۵/۶	۶۹۳۸۳/۴	۱۰۱/۵	۳. استفاده از موجودی حساب ذخیره ارزی و یا صندوق توسعه ملی
۷۵۰۰۰/۰	۳۸/۵	۹۷۰۰۰	۳۲۴۷۸	۲۳/۸	۴۶۰۰۰/۰	۱۰۹۵۹/۳	۶۹/۳	۵۷۶۲۷/۰	۳۲۹۵۶/۹	۱۱/۱	۷۴۰۰/۰	۸۱۸/۶	۶/۰	۳۰۰۰۰	۱۷۸۶/۶	۴۴	۴. واگذاری شرکت‌های دولتی
۱۴۰۰۵/۰	۲۴۵	۱۲۰۰۰/۰	۲۹۴۰۲/۸	۳۰۲/۶	۷۰۰۰/۰	۲۱۱۷۹/۴	۱۵۸/۷	۵۰۰۰/۰	۷۹۳۶/۳	۱۸۵/۴	۵۳۰۰/۰	۹۸۲۵/۷	۱۱۶/۴	۲۶۴۰/۰	۳۰۷۳/۰	۲۵۴/۹	۵. برگشتی از پرداخت‌های سال‌های قبل
۲۱۰۰۰	۰/۰	۲۱۰۰۰	۰/۰	۵۰	۴۰۰۰/۰	۲۰۰۰/۰	۸۱/۶	۶۰۰۰/۰	۴۸۹۳/۳	۵۹/۴	۸۴۰۰/۰	۴۹۸۶/۱	۹۷/۶	۷۰۰۰/۰	۶۷۳۴/۹	۷۸	۶. فروش اوراق مشارکت

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، گزیده آمارهای اقتصادی، بخش مالی و بودجه، سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸.

* ارقام عملکرد ۱۲ ماهه بودجه سال ۱۳۸۸ براساس عملکرد ۹ ماهه برای کل سال برآورد شده است.

۳. واگذاری دارایی‌های مالی در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ و ارائه پیشنهادهای اصلاحی

با عنایت به عملکرد دولت درخصوص واگذاری‌های مالی طی سال‌های ۱۳۸۴ - ۱۳۸۸، این نتیجه اصلی حاصل می‌شود که بهتر است دولت در پیش‌بینی اجزای این قلم از منابع بودجه‌ای احتیاط لازم را لحاظ کند. در این راستا ابتدا ارقام پیشنهادی در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ و مقایسه آن با قانون بودجه مصوب سال ۱۳۸۸ صورت می‌گیرد و سپس پیشنهادهای اصلاحی با توجه به میانگین وزنی نسبت عملکرد به مصوب واگذاری دارایی‌های مالی ارائه می‌شود.

- بررسی ارقام واگذاری دارایی‌های مالی در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۳۸۸ نشان می‌دهد که کل واگذاری دارایی‌های مالی از رقم ۲۶۷۵۲۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۸ به ۲۴۶۴۵۴/۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۹ رسیده و تقریباً ۷/۹ درصد کاهش یافته است. رقم استفاده از تسهیلات خارجی به‌عنوان یک جزء از واگذاری دارایی‌های مالی، از ۳۶۹۳/۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۸ به ۳۳۹۱/۲ میلیارد ریال رسیده و تقریباً ۸/۲ درصد کاهش یافته است. رقم دریافت اصل وام‌های داخلی و خارجی نیز از ۱۷۱۳/۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۸ به ۱۸۹۱/۷ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۹ رسیده و تقریباً ۱۰/۴ درصد رشد کرده است.

استفاده از موجودی حساب ذخیره ارزی (صندوق توسعه ملی) نیز از ۱۳۳۱۱۷ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۸ به ۱۳۴۶۶۶/۶ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۹ رسیده و تقریباً ۱/۲ درصد رشد کرده است. البته درج این رقم در صندوق توسعه ملی مغایر بند «۲۲» سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه ابلاغی مقام معظم رهبری است.

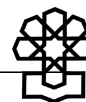
رقم واگذاری شرکت‌های دولتی نیز از ۱۱۷۰۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۸ به ۷۵۰۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۹ رسیده و تقریباً ۵۶ درصد کاهش یافته است.

رقم برگشتی از محل پرداخت‌های سال قبل در سال ۱۳۸۸ معادل ۱۲۰۰۰ میلیارد ریال و در سال ۱۳۸۹ معادل ۱۴۰۰۵ میلیارد ریال بوده و حدود ۱۶/۷ درصد رشد کرده است.

با عنایت به این واقعیت که دولت کلیه ارقام مربوط به واگذاری دارایی‌های مالی را به‌صورت انبساطی لحاظ کرده است و با توجه به عملکرد دولت در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۸۴ - ۱۳۸۸ در جدول ۱، پیشنهادهای اصلاحی در جدول ۲ به‌صورت زیر ارائه شده است:

۱. چنانچه در جدول ۱ ملاحظه می‌شود میانگین وزنی نسبت عملکرد به مصوب مجموع واگذاری‌های دارایی‌های مالی طی سال‌های ۱۳۸۴ - ۱۳۸۸ حدود ۸۳ درصد بوده و لذا پیشنهاد می‌شود که رقم ۲۴۶۴۵۴/۵ میلیارد ریال واگذاری دارایی‌های مالی با احتساب ۲۱۰۰۰ میلیارد ریال اوراق مشارکت ارزی دولت از سقف رقم تقریبی ۲۲۵۵۵۷/۲ میلیارد ریال تجاوز نکند (جدول ۲).

۲. همچنین براساس برآوردهای جدول ۱ پیشنهاد می‌شود رقم استفاده از تسهیلات خارجی از

- سقف رقم تقریبی ۷۵۹/۶ میلیارد ریال تجاوز نکند (جدول ۲).
۳. با عنایت به برآوردها و تحلیل‌های صورت گرفته در جدول ۱ پیشنهاد می‌شود رقم دریافت اصل وام‌های داخلی و خارجی از رقم تقریبی ۲۱۷۷/۳ میلیارد ریال کمتر نباشد.
۴. پیشنهاد می‌شود در صورت وجود منابع کافی، رقم استفاده از حساب صندوق توسعه ملی که معادل ۱۳۴۶۶۶/۶ میلیارد ریال پیشنهاد شده است، از سقف رقم تقریبی ۱۳۶۵۵۱/۹ میلیارد ریال کمتر نباشد.
۵. رقم واگذاری شرکت‌های دولتی نیز پیشنهاد می‌شود از سقف رقم تقریبی ۳۵۹۳۵ میلیارد ریال بیشتر نباشد.
۶. پیشنهاد می‌شود رقم برگشتی از پرداخت‌های سال‌های قبل از رقم تقریبی ۲۹۱۴۳/۴ میلیارد ریال کمتر نباشد.^۱

جدول ۲. واگذاری دارایی‌های مالی در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ و پیشنهاد اصلاحی

(ارقام به میلیون ریال)

رقم قانون بودجه سال ۱۳۸۸	رقم لایحه بودجه ۱۳۸۹	پیش‌بینی عملکرد دولت در سال ۱۳۸۹	نسبت پیش‌بینی شده عملکرد آتی دولت به رقم لایحه بودجه سال ۱۳۸۹
۲۶۷۰۲۴	۲۴۶۴۵۴/۵	۲۲۵۵۵۷/۲	۸۳/۰
۳۶۹۳/۵	۳۳۹۱/۲	۷۵۹/۶	۲۲/۴
۱۷۱۳/۵	۱۸۹۱/۷	۲۱۷۷/۳	۱۱۵/۱
۱۳۳۱۱۷	۱۳۴۶۶۶/۶	۱۳۶۵۵۱/۹	۱۰۱/۴۶
۱۱۷۰۰۰	۷۵۰۰۰	۳۵۹۳۵	۴۴
۱۲۰۰۰	۱۴۰۰۰	۲۹۱۴۳/۴	۱۰۸/۱
۱۸۱۰۰۰	۲۱۰۰۰	۲۱۰۰۰	—

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۸۹، جداول کلان و محاسبات کارشناسی.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

آنچه مسلم است شرایط و واقعیت‌های حاکم بر بودجه سالیانه دولت، ممکن است با این وضعیت هماهنگی و همسویی لازم را با برنامه پنجم عدالت و پیشرفت نداشته باشد. زیرا ارقام بیان شده در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ در ارتباط با بخش واگذاری دارایی‌های مالی و اجزای آن با ارقام پیش‌بینی شده براساس عملکرد و مصوب بودجه‌های سال‌های ۱۳۸۴ - ۱۳۸۸ مطابقت کمتری دارد.

۱. هر چند میانگین وزنی نسبت عملکرد به مصوب ارقام برگشتی از محل پرداخت‌های سال‌های قبل ۲۵۴/۹ درصد محاسبه شده است، اما با عنایت به ایجاد تراز در واگذاری دارایی‌های مالی و تحقق رقم پیش‌بینی شده برای سال ۱۳۸۹ با احتمال بالاتر، نسبت فوق ۱۰۸/۱ درصد پیش‌بینی شده است.

بنابراین انتظار می‌رود که نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی ضمن بحث پیرامون فصول مختلف لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ به‌ویژه بخش واگذاری دارایی‌های مالی و اجزای آن، پیش‌بینی دقیق و واقع‌بینانه‌تری را نسبت به اجزای واگذاری دارایی‌های مالی انجام دهند که نمونه این نوع پیش‌بینی در جدول ۲ صفحه ۹ گزارش ارائه شده است.

در نتیجه پیشنهاد می‌شود ارقام مربوط به واگذاری دارایی‌های مالی و اجزای آن در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ براساس جدول ۲ اصلاح و بازنگری شود.

منابع و مأخذ

۱. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، گزیده آمارهای اقتصادی، بخش مالی و بودجه، سال‌های ۱۳۸۴ - ۱۳۸۸.
۲. لایحه بودجه سال ۱۳۸۹.
۳. قوانین بودجه سال ۱۳۸۴ - ۱۳۸۸.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۰۱۰۶

عنوان گزارش: لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور ۱۴. تحلیل واگذاری دارایی‌های مالی در لایحه بودجه سال ۱۳۸۹

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه بازارهای مالی)
تهیه و تدوین‌کنندگان: صمد عزیزنژاد، محمدحسین قوام
ناظر علمی: سیدمحمدرضا سیدنورانی
متقاضی: معاونت پژوهشی
ویراستار تخصصی: —
ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه
۲. قانون
۳. وام
۴. دارایی‌های مالی
۵. تسهیلات خارجی
۶. صندوق توسعه ملی

تاریخ انتشار: ۱۳۸۸/۱۱/۱۷